

ÖRÖKBEOFAGADNI EGYEDÜL

A 2018. 05. 28-i Mózeskosár klub előadás összefoglalója

Törvényi szabályozás:

Az örökbefogadás nem állampolgári jog, minden civilizált ország megszabja az örökbefogadói alkalmasság feltételeit.

Nálunk, Magyarországon elsősorban arra alkalmas házaspároknak kell felajánlani az örökbefogadható gyermeket, de nem zárják ki az egyedül jelentkezőket sem az örökbefogadásból, mert egy alkalmas egyedülálló szülő mellett felnőni is jobb, mint állami gondozottként, ha éppen nincs elfogadó, alkalmas házaspár.

Az élettársi kapcsolatban élő örökbefogadni szándékozót is egyedülállónak tekintik, mert az élettárs jogi biztonságot nem nyújt a gyermeknek, ezért az elköteleződése nem tekinthető teljesnek a gyermek felé. Ebből a szabályozásból az a paradox helyzet alakul ki, hogy egyedülállóként leginkább olyan gyermekek örökbefogadása válik csak lehetővé, akikre nincs alkalmas házaspár jelentkező. Ezek a gyermekek viszont általában a magasabb életkorúak, problémásabb viselkedésűek, eltérő fejlődésmenetűek, kedvezőtlenebb a családi hátterük, és az élettörténetük is több traumatizációval terhelt. Mindez több, komolyabb nevelési kihívást jelentene még a nem egyedülálló szülők számára is. E gyerekek többsége távolabbi megyékben él, és az országos listáról, neheztelt barátkozási feltételek mellett barátkozik új szülőjével.

A jelentkezők körülbelül 1/10-e egyedülálló az országban, a fővárosban inkább az 1/5-e.

Az egyedülállók jellemzően általában sokkal tovább várnak, főleg, ha az elfogadási körük szűkebb a fent említetténél.

Csecsemő szinte sosem kerül egyedülállókhöz, és a civil közvetítők többsége sem fogadja őket.

Az egyedülállók története, motivációja:

Az egyedülálló örökbefogadók 99%-a nő. A házaspárokkal összevetve, ők kevésbé a meddőség, gyakrabban a párkapcsolati kudarcok, csalódások miatt jelentkeznek örökbefogadásra egyedül. Több köztük a magányos, bezártabb életvitelű. Kevesebben ápolnak közülük közeli baráti, támogatói kapcsolatokat. Nem egyszer előfordul, hogy a gyermekvállalási kudarcok, veszteségek, vagy a meddőség miatti párkapcsolati elhagyások után, csalódottan, magányosan, viszonylag idősebben jelentkeznek örökbefogadásra, lemondva már a társkeresésről, de az anyaságról még nem.

Időnként előfordul, hogy az egyedülállóság okai közt szerepel a saját kötődési sérülés, elakadás is, ami a gyermekhez való megfelelő szülői kötődés kialakulását is nehezítheti.

Sok konfliktus forrása tud lenni az is, - amit szintén többször tapasztalunk főleg a szüleikkel együtt élő egyedülállóknál, - ha a szülőkről, származási családról való leválás nem történt még meg náluk.

ÖRÖKBEOFOGADNI EGYEDÜL

A 2018. 05. 28-i Mózeskosár klub előadás összefoglalója

Speciális nehézségek egyedülálló örökbefogadóként nevelni gyermeket:

Minden szülői feladat, felelősség rájuk hárul: egzisztenciális biztonság megteremtése, a gyermek ellátása, a beilleszkedés idején szükséges otthonmaradás (3 éves korig, illetve a fölött legalább fél évig)

Gond lehet, hogy nincs apai azonosulási minta a kisfiúknak, de a lányok ödipális pszichoszexuális fejlődésmenete is eltérő lesz, 6 év alatt apa nélkül. (Nincs apa, mint megerősítő személy a nőiességben, és a hiányzik az a minta is, hogy hogyan viszonyul a két nem felnőttként egymáshoz)

Az addigi életükben már, az elszakadások miatt szülővesztéseket megelő gyermekek erősen szoronghatnak az egyetlen szülőjük elvesztésének lehetősége miatt, főleg, ha idősebb, vagy beteges is az egyedülálló szülő. Ezek a "Mi lesz velem, ha meghalsz?" kérdések, ha nem is mindig hangzanak el a gyermekek részéről, de ott motoszkál a fejüben, főleg, ha még azt is megkapják a társaktól, hogy "milyen öreg az anyukád, vagy ő a nagymamád?".

A leggyakrabban panasztolt kérdés a logisztikai nehézségek. (Fájdalmas az egyedülálló szülőnek, hogy a munkája miatt minden nap kora reggeltől óvodazárásig kell a gyermeknek óvodában lennie. A házaspárok a reggeli gyermekszállítást, délutáni hazavivést általában felváltva oldják meg.)

Ennél is nehezebb a gyerek felügyeletének a megoldása, - főleg, ha nincs nagyszülő sem - a hosszú óvodai, és iskolai szünetekben (drága nyári táborok, kevés szabadság).

Érzelmileg nehéz, hogy nincs kivel megosztani az egyedülállónak a szülőség élményeit, örömeit, érzelmi terheit.

Ha kimerült és emiatt türelmetlenebb a szülő, nincs, aki egyensúlyozzon a családi dinamikában (pl.: hisztis gyerek, fáradt szülő esete).

Ha nincs stabil segítő, le kell mondani a felnőtt programokról, pihenésről, párkapcsolatról, így kimerülhet, és könnyen mártírrá válhat a szülő.

Előfordul, hogy a saját feldolgozatlan párkapcsolati kudarcai miatt nem tud a gyermeknek jól segíteni a csalódott, vagy ugyanabban a témában elakadó szülő. Kimondva, vagy kimondatlanul már előre az lehet a serdülő lány felé az üzenete, hogy „ne bízz a férfiakban, mind szemetek, stb.”

A nőiesedő, a másik nemnél sikeres serdülő lányával szemben tudattalan féltékenység is jelentkezhet az egyedülálló anyában a saját párkapcsolati sikertelenségei miatt, ami a szülő-gyerek kapcsolatban konfliktusokat, feszültséget okozhat.

Parentifikációs veszélyek: szülői szerepbe emelés (ami nem, vagy legalábbis nem feltétlen szexualizálást jelent). Fiúgyermeket egyedül nevelő anyáknál nem ritka megfogalmazás: „most te vagy a férfi a családban, viselkedj is úgy, legyél komoly, felelősségteljes, segíts ebben vagy abban, ahogy egy férfihez illik, stb.”. De a kislánya sem lehet barátnője az anyának.

ÖRÖKBEFOGADNI EGYEDÜL

A 2018. 05. 28-i Mózeskosár klub előadás összefoglalója

Ha a gyerek, mint társ van a kapcsolatban, ha a magány ellen kellett, ha ezért erős, szimbiotikus kötés alakul ki köztük, önállósulási leválási, elengedési nehézségek jelentkeznek főleg a serdülő és fiatal felnőttkorban, amikor pedig ez fontos lenne a felnőtt identitás kialakításához.

A társként, barátnőként, egyenrangúként kezelt gyermek túlzott bevonása a családi-, szülői-, felnőtt nehézségekbe, felnőtt gondokba, túlzott felelősségvállalást, koravén, depresszív gyerekeket eredményez.

Főleg fiúknál jelentkezhet az az érzés, hogy erősnek, bátornak kell lenniük, mert meg kell védelmezniük anyjukat, akinek nincs más védelmezője. Ezt nevezem a gölem jelenség miatti, fokozott agresszivitásnak, de ennek az is a veszélye, hogy időnként nem csak kifelé, hanem az anyával való konfliktus helyzetben ugyanúgy az általa gyengének megélt anya felé is megjelenhet az agresszió, amit gyakran nehezen tudnak az egyedülálló anyák kezelni.

A parentifikálódott gyermekben sérül az egészséges felnövekedéshez szükséges szülő felől biztosított, erős támasz érzése. Ez a hiányérzet a gyermekben szorongást kelt, de fokozhatja az agresszióját is („Ha senki nem véd meg, megvédem én magamat”).

A fiatal felnőtt örökbefogadott leválása fokozott veszteségélményt jelenthet az egyedülálló szülőnek (ezért tudattalanul ugyan, de az esetleges elhagyás miatti lelkiismeret furdalást keltve - a szülő magához láncolja a gyermekét. („Mi lesz velem nélküled öregem, ki fog rólam gondoskodni, ha te elmész?”) Így elmaradhat a fiatal párkeresése, a megfelelő pszichoszexuális szerepvállalás, sérülhet a felnőtt önálló identitásának a kialakulása.

Megoldandó feladatok egyedülállóként a mentális egészség megőrzéséhez:

Az egyedülálló szülőknél a napi teendők ellátásához, és gyakran érzelmileg is, a család fokozottabb támogatása szükséges a szuverenitásuk megőrzése mellett. (A gyermekkel való barátkozást, az örökbefogadással és neveléssel kapcsolatos döntéseket egyedül kell meghozniuk, a nevelési elvekbe nem szabad hagyni a beleszólást.)

Fontos a folyamatosan elérhető, a gyermek által jól ismert szülőpótló (második) személy biztosítása (betegség, felnőtt elfoglaltság esetére).

Ha lehetőségük van rá – ha velünk idő előtt történne valami – előre gondoskodjanak olyan gyámi szerepet vállaló, vagy örökbefogadó szülőről, akit jól ismer és szeret is a gyermek.

A gyermektől független felnőtt kapcsolatok ápolásának mentálhigiénés szerepe van.

Ne felejtsek el az egyedülálló szülők se, hogy a gyermek, csak vendég a háznál, és nem tartozik semmivel azért, mert felneveljük!

Gyakori kérdések:

A gyerek részéről:

Nekem nincs apukám? Nekem miért nincs apukám?

Szülő részéről:

Mit válaszoljak erre? Mikor kezdjünk beszélni a vérszerinti apáról? Mit mondjunk róla?

ÖRÖKBEFOGADNI EGYEDÜL

A 2018. 05. 28-i Mózeskosár klub előadás összefoglalója

Javasolt válaszok: "Ahhoz, hogy gyermek szülessen, mindig kell egy apuka és egy anyuka. Amikor megszülettél, neked is volt apukád. Én őt nem ismerem, mert nem él velünk. Most azért nincs itt új apukád, mert nekem nincs férjem." Akkor kezdünk beszélni az apáról, amikor kezd kérdezni a gyermek erről.

Legyek-e egy személyben apa és anya is? (hagyományosan erősebb anyai funkció: érzelmi támasz, érzelmi nevelés; erősebben apai: társadalmi norma közvetítés, felettesén funkciók beépítése).

Javaslat: Mindenki viselkedjen úgy, ahogy természetesnek érzi, mert különben úgysem hiteles.

Kell-e, és ha igen, hogyan biztosítsak apai mintát, apa-pótlót? (nagyapa, nagybácsi, edző bácsi, zenetanár, stb.)

Javaslat: Érdeemes keresni ilyen szereplőket a gyermek életében, ha spontán nem adódnának.

Lehet-e párkapcsolatom a gyerek mellett, és hogyan kezeljem ezt a helyzetet?

Természetesen az egyedülálló szülő is találhat udvarlót, párt magának. Amíg nem költöznek össze, „ő az anya barátja”. A felnőtt dolgok, hálósobakérdések nem tartoznak a gyerekre. Ha összeköltöznek, kezdenek egy családdá válni, azok a szabályok érvényesek, amelyeket a mozaikcsaládok létrejöttéről írnak a pszichológusok. Az új szereplő ne akarjon rögtön szülői szerepbe kerülni! Eleinte ne nevelje a gyereket, szerepe hasonlítson jobban egy tapasztaltabb „idősebb barát” szerepére, a nevelést eleinte hagyja inkább a gyerek örökbefogadó szülőjére!

Mi legyen a gyerek családi neve?

Ma már a házasságban született gyerekek is viselhetik anyjuk családi nevét, ezért ez az egyedülálló örökbefogadó anyák gyerekeinél is természetességgel vállalható megoldás.

Írjunk-e be képzeletbeli apát az új anyakönyvbe?

Praktikus okokból a későbbiekben egyszerűbb az ügyintézéseknél, ha nincs képzelt apa beírva, és a gyerek felé sem kell magyarázkodni, hogy miért is írnak be okmányokba valótlan dolgokat a felnőttek.

Székely Zsuzsanna
pszichológus